

BUDAPEST 1000 ÉVVEL EZELEŐTT

Előadás a timbuktuai egyetemen 2935-ben

IRTA:

LACZKÓ GÉZA

Világ urai, négerék, végre beszámolhatok évtizedes kutató munkámról, amelyet az európai sivatagban folytattam. Sokáig vitatkoztak tudósaink Kairótól a Fokföldig, volt-e élet valaha is az európai sivatagban. A kérdés most eldőlt. A legújabb ásatási munkálatok egész városokat tártak fel, köztük nem egynek romjait meglehetősen épségben őrizte meg a homok, ez a legfőbb konzerváló szere a természetnek. Nemcsak épületmaradványok bukkantak elő a sívó homokból, hanem különféle anyagokon feljegyzések is, amelyeket sikerült megfejtenünk.

Igy bontakozott elének az évezreddel előbb virágzó, később letűnt élet képe.

Világ urai, négerék, bármily hihetetlenül hangzik, kimondom a tudományos tény, amelyet megállapítottam és igazságom hirdetésében nem fog megakadályozni irigy kollégák áskálódása: Európában fehér emberek laktak.

Látom az elszörnycédést hallgatóim arcán: hát lehet emberi lény fehér? A tudomány igennel felelt és ítéletét senki sem tudja megfellebbezni.

En magam különösebben egy város romjait tártam fel. A várost Budapestnek hívták. Lássuk most, minő életet élt a kivészett fehér emberfajta ebben a városban.

Budapestet magyarok lakták, akik németül, angolul és franciául, ezeken a kivészett európai nyelveken beszéltek, amit ilyen boltfeliratok tanúsítanak, mint penzió, occasio, kaszinó, coiffeur pour dames, tailor for gentlemen, Sparkassa, palace, textil import és export, drogéria, apotheke, autogénhegesztő műköszörülde, rádió, centrále, szanatórium, géperejűbérkocsiallomás ésatöbbi.

Főtáplálékuk a rizs volt, amelyet a Hortobágyon természetek puha állapotban és Fiumében keményítették meg, hogy szállításra alkalmas legyen, az úgynevezett fiumei rizskeményítő segítségével.

Házaitak csodálatosan nem egymás mellé, hanem egymás tetejébe építették csoportosan. A rossz állampolgárok laktak büntetésből a legfelső emeleten, ahova hogy eljussanak, minden esetben liftpénznek nevezett bírságot kellett fizetniök.

A város több kerületre oszlott. Azok, akiknek a IV. kerületben volt a munkahelyük, rendszeren a XII. kerületben laktak. Senki sem lakott abban a kerületben, ahol tulajdonképpen élt s ebből folytonos és általános ide-oda járkálási zűrzavar keletkezett, amelyet ők forgalomnak és közlekedésnek neveztek el. Oly vadul száguldoztak ide-oda, sokszor minden cél nélkül, hogy az uccasarkokra fegyveres embereket kellett állítani, hogy megfékezzék a tömeg közlekedési dühét. De a hatóságok remek kínzóeszközt találtak fel a rakoncátlankodók büntetésére. Síneket raktak le, amelyeken szűk sárga skatulyák jártak kerekében. A legdühösebb közlekedőket betuszkolták ezekbe a skatulyákba az uccasarkokon, hogy egymás agyonnyomásával csillapítsák közlekedési szenvedélyüket. A kis bűnösök úgynevezett kisszakaszt, a nagy bűnösök átszállójegyet kaptak, amikor is az agyonnyomattatás kínjait a várakozás kínjával kellett tetézniök. A sárga skatulyák őreit »kalóz uraknak« neveztek. Egyes tudósaink szerint a »kalóz« tengeri rablót jelent, ez nyilván tévedés, mert Budapest messze feküdt a tengertől.

Teljesen érthetetlen számunkra a következő népszokás. Derült ünnepnapokon Budapest lakói tízezrével rohantak a városon kívül eső bizonyos pont felé, ahol egy kis teret ordítva és szorosán körülültek. A téren izmos fiúk ide-oda szaladgálva addig rúgdosták egymást, míg egyiküket hordágyra kellett elvinni. Hogy közben ne nagyon unatkozzanak, egy nagy labdat dobtak közéjük, amelyet ide-oda gurigáztak azok, akik éppen nem voltak elfoglalva egymás száján és gyomronrúgdalásával. A néző tömeg olykor-olykor a következő értelmetlen, de vad kiáltással buzdította a rúgdalódzókat: »gól, góll!«

A kínzásnak ezenkívül több nemét ismerték és gyakorolták és »sport«-nak neveztek. Sokakat

arra ítélték, hogy csúszós léceken, gyepes és jegecs talajon, szerte csúszkáljanak addig, míg lábukat vagy karjukat nem törték, ekkor azonban hordágyra fektették és minden lehető módon ápolták őket. Egyeseket arra kényszerítették, hogy gyorsabban ússzanak, fussanak, magasabbra ugorjanak, mint mások. S mikor ez megtörtént, kaptak egy ére kupát, amely mellé leültek és nem úsztak, ugortak és futottak többet. Ezt neveztek rekordnak.

A város határában nyaranta félmeztelenül, elvadultan élt a népesség egy része. Hajnalban kiverték őket a vízre, ott kellett tartózkodniuk alkonyatig csónakokban. Ezek voltak a »vadevezősök«. Állítólag emberhússal éltek, amelyet élő fiatal nők és konzervek alakjában vitték magukkal. Ezekről többet nem tudunk.

Borzasztó társas népek voltak ezek a budapestiek. Annyira szerették egymást, annyira nem tudtak meglenni egymás nélkül, hogy lakásaik falait papírvékonyaságúra építették, hogy a szomszéd életének egyetlen szava, zöreje se vesszen el számukra. Lakásaikban gépeket tartottak, amelyek hangos zenét bömböltek a nap minden órájában. A gépeket a fal mellé állították, hogy a szomszéd is élvezhesse a zenét. S mikor a gép megindult, a bömböléstől elbájolt szomszéd derülten és fohászszzerűen örömteli kiáltást hallatott, ilyenformán: »A fene egye meg, már megint gramofónozik az a gazember!«

A növényzetet szívből gyűlölték. Ahol sok fa nőtt városuk területén, alattomosan megvárták, míg a fák szépen kifejlődtek, aztán kimondták a nagy varázsigét, amely a következőképpen hangzott: »városrendezési műtanrendőri bejárás« s a fákat mind kivágták. Egy régi mondásuk azt tartotta, hogy a fák nem nőnek az égig, de erről a mondásról a fák nem tudtak és egyre csak nőttek, ezért tavasz előtt emberek jelentek meg, akik az égbetörő ágakat nagy ollókkal lenyesték. A meghagyott fák köré, hogy a tömeg dühe elől megvédelmezze őket a hatóság, rács-köponyeget voltak kénytelenek tenni. A vasárnapi kirándulókra pedig mezőőrök vigyáztak, hogy ne tépjék ki a bokrokat mind s ne cipeljék haza lakásaikba, ahol bögréikben és üvegekben addig tartogatták a gallyakat és virágokat, míg rothadásuk kellemes illata be nem töltött minden szobát. A természetben nem túrték a növényzetet, a lakásaikban pedig ápolták. Ki érti ezt?

Lakásaikat szépen berendezték, azután gyermekeket hoztak világra, hogy a berendezést meg rongálják. Ahol nem volt gyerek, ott a házaspár kutyát vásárolt, amelynek szigorúan kötelességé tette, hogy mindent elragjon, amit tud. A hatóságok ezeket a kutyákat ebnek neveztek s ahogy a rádióban van nagyadó és kisadó, úgy azokat a központi telepeket, ahol a kutyákat szétosztották, ebadónak hívták. Az ebtulajdonosokat általában fakónak neveztek, amire ez a régi mondásuk mutat: eb ura fakó! A rádióban is jobban szerették a kisadót, mert folyton panaszkodtak, hogy nagyok az adók.

Különös módjuk volt a budapestieknek azoknak büntetésére, akik valami főbenjáró dologban voltak vétkesek. Ezekről életnagyságnál nagyobb kő- vagy bronzmások készültek, úgy azonban, hogy vonásaikat és alakjukat készakarva elcsúfították. Ezeket a másolatokat aztán hatalmas kődarabokra szerelve felállították a város különböző pontjain, hogy torz alakjukkal a járóelőket üdvös módon megbotránkoztassák.

A budapestiek imádták a zajt, amelynek növelésére mindent elkövettek. Kora reggel hatósági jeladásra megjelentek a lakók a házak ablakában, folyosóin és udvarain, egyenként és csoportosan, óriási, e célra külön készített szövettarabokkal és botokkal felszerelve. A szövettarabokat kifeszítették s a botokkal ütemesen püfölték, hatalmas buffogó hangokat csalva ki belőlük. Ez alkalommal áldoztak por- és piszok-szeretetüknek is. Az uccáról cipőjükkel minden piszkot hazahoztak, naphosszat beletörölték e szőnyegeknek

nevezett szövettarabokba, amelyekről reggelente az udvarba rázták a becses piszkot, hogy a nyitva hagyott ablakokon újra beszálljon a lakásokba. Aki nem sietett eléggé, azt a vici nevű főnök hangos kiáltozása figyelmeztette elmulasztott kötelességének teljesítésére.

Hogy mentől nagyobb legyen a város zaja, a lovak patájára vasdarabokat erősítettek, amelyek vidáman csattogtak a kövezeten. Az uccán szaladgáló és ércesen zörgő járművekre dudákat, tárogatókat, harangokat és csengőket szereltek, amelyek minden egyes gyalogos megpillantására azonnal működésbe léptek, pokoli zenebonát okozva. Akinek nem volt elegendő az általános zaj, elhagyatott helyekre vonult erdőkből és mezőkön s a magával hozott faladikából bömbölő hangokat csalt ki, amelyek a teljes csendben még jobban érvényesültek.

Az orvosi tudomány kimutatta, hogy a zaj hátráltatja az emésztést. A budapestiek rendkívül gyors emésztésűek lehettek, amit hogy fékezzenek, közös étkezésre szánt helyiségekben cigányoknak nevezett közhivatalnokokat alkalmaztak, akik az étkezések alatt szerszámaikkal állandó és kellemes zajt ütöttek.

Azokat a polgárokat, akik a legszebben és a lehangosabban tudtak dallamosan kiabálni, egy nagy épületben gyűjtötték össze és kötelességüké tették, hogy esténként órákig kiabáljanak a hallgatásukra egybesereglettek előtt. Ezt nevezték Operaháznak.

A budapestiek főtápláléka a füst volt. E célra óriási kéményeket emeltek, amelyek éjjel-nappal okádták a füstöt. A kéményeket úgy építették fel a széljárás irányában, hogy a szél a füstöt mind a város belseje felé sodorja. Hogy a kéményektől messzefekvő folyóparti házak füst-szükségletét is kielégítsék, Duna nevű folyójukon úszó gépezetekre szerelt kéményeket járattak, amelyek üdítően mocskolták be vastag füstjükkel a parti levegőt. Mivel a vidék füst-nyomorban szenvedett, síneken füstökádó gépeket küldtek ki mindenfelé a vidékre s e látványosság megtekintésére mindenkor igen sokan rándultak ki a füstökádó gépekhez csatolt kocsikban. Ezt nevezték vasútnak.

De mindez nem elég. A budapestiek személyes használatára hatalmas műhelyekben szárított növényfajtából és papírból apró rudakat gyártottak, amelyeket egyik végüknél szájukba véve a másik végükön meggyújtottak, míg az égő rúd füstjével az egész helyiséget meg nem töltötte. A füstevésnek voltak külön templomai is, ezeket rejtélyes okokból kávéházaknak nevezték.

Hatalmas készletük volt a budapestieknek színes és különféle alakra metélt és varrott rongyokból, szőrmékből, bőrből, amelyekkel tagjait fedték el, nyilván szégyelve fehérbőrűségüket. E rongyoknak, szőrös és szőrtelen bőrknek testükön való változatos és folyton változó törvényeknek engedelmessé elhelyezését divatnak nevezték. A női polgárok állandóan lázadoztak testük teljes befödése ellen s ezért alakjuknak mindig más és más részét igyekeztek a rongyoktól megszabadítani. E törekvést nevezték erkölcshnek.

Szórványos adataink vannak csak a budapestiek hadászatáról, de azt tudjuk, hogy a hadi erőnyeket sokra becsülték. Volt egy hatalmas hadvezérük, névszerint: Fradi, aki sok győzelmet és diadalt aratott otthon és külföldön, de hogy kik fölött és milyen alkalmakból, azt nem tudjuk.

Különös említésre érdemes ebből a rég letűnt mesés korszakból egy sajtóságos társasjáték. Téglalakú színes papírdarabokkal és kerek ércdarabokkal játszották. Rejtélyes törvényszerűség szerint egymásnak adogatták ezeket a papír- és ércdarabokat. A hivatalnokok elsejének nevezett időpontokon kapták kézhez ezeket a játékeszközöket. Nyomban szétosztogatták különféle polgártársaik közt, miközben »elseje, elseje, bóg a szívem belseje« kezdetű himnuszt énekelték. Aki olyan ügyes volt, hogy sokat tudott ezekből a papír- és ércdarabokból összegyűjteni, az bevitte egy helyiségbe megörzés végett s jutalmul kocsin járhatott és jobban ehetett, mint a többiek. Aki erőszakos úton vette el polgártársaitól ezeket a játékeszközöket, azt a hatóság ingyen tartotta el több-kevesebb ideig luxus-épületekben, szanatóriumokban, amelyek között nagy hírre vergődött a Markó-szanatórium. Ezek a játékeszközök — ó, csodák csodája! — beszélni is tudtak, amire egy régi közmondás mutat, amely így szól: »pénz beszél, kutya ugat.«

Egyébként a budapestiek nagyon élehetetlenek voltak: mindenki egy szűk körben élte le szürke életét. Ezért polgártársaik egy csoportját megbízták azzal, képzeljék el, hogy ők nevezetes királyok, grófok, bankárok, bűnös asszonyok s